

tum, cum dicit : Ecce qui se audeat comparare Christo, ut quia resurrexit Christus, et se resurrecturum putet. Noli perturbari perversa laude Imperatoris tui : hostiles insidiæ te perturbant, sed Christi humilitas et humanitas te consolatur. Ille prædicat quantum erectus sit Christus a te : Christus autem dicit quantum descendit ad te. Responde ergo huic : excita illam fidem ; tempestas est, fluctus sunt, laborat navis, dormit Christus ; excita illam fidem, noli oblivisci quod credidisti. Statim respondebis, cum in te fides evangelica vigilare cœperit. Non eris inops in respondendo : non enim tu eris qui loqueris ; manens in te Christus arripiet instrumentum suum linguam tuam, velut gladium suum, utens corde tuo et voce tua tanquam possessor inhabitans, resistet adversario, securum te faciet : tu tantum excita dormientem, id est, recordare oblitam fidem.

XVI. Modo enim quid dicturus sum, unde talibus responsurus sis ? Non novum aliquid dicam, sed id quod credidisti. Excita ergo fidem, et responde dicenti : Christus solus potuit, nos non possumus : responde et dic : Ideo Christus potuit, quia Deus ; ille utique, quia Deus. Si quia Deus, quia omnipotens ; si quia omnipotens, cur desperabo quod poterit et in me, quod demonstravit in se propter me ? Deinde quæro unde resurrexit Christus. Respondebit a mortuis. Quæro quare mortuus sit. Numquid enim Deus mori potest ? Illa etiam Divinitas Verbum æquale Patri, ars omnipotentis artificis, per quem facta sunt omnia, incommutabilis sapientia, in se ipsa manens, innovans omnia, attingens a fine usque ad finem fortiter et disponens omnia suaviter¹ ; mori potuit ? Non, inquit. Et tamen Christus mortuus est. Unde mortuus est ? Videlicet quod « Non rapinam arbitratus

¹ Sap. viii, 1.

» est esse æqualis Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens¹. » Ante autem quid ait ? « Qui » cum in forma Dei esset. » Formam Dei acceperat, an in ea naturaliter erat ? Distinguit Apostolus. Cum formam Dei diceret, « Esset » dixit : cum formam servi nominaret, « Accipiens » dixit. Christus ergo erat aliquid, accepit aliquid, ut cum illo unum esset quod acceperat. In forma Dei erat æqualis Deo, sicut Evangelista ille piscator loquitur : « Verbum erat in principio, et Verbum » apud Deum, et Deus erat Verbum², » hoc est, « Cum » in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse » æqualis Deo. » Quod enim non naturaliter inest, sed usurpatur illicite, rapina est. Æqualitatem Dei usurpavit angelus, et cecidit, et factus est diabolus : æqualitatem Dei usurpavit homo, et cecidit, et factus est mortalis. Hic autem, qui natus est æqualis ; quia non natus ex tempore, sed sempiterno Patri sempiternus Filius, semper natus, per quem facta sunt omnia ; in forma Dei erat. Ut autem mediator esset inter Deum et homines, inter justum et injustos, inter immortalem et mortales, assumpsit aliquid ab injustis et mortalibus, servans aliquid cum justo et immortalis. Cum justo enim et immortalis servans justitiam, ab injustis et mortalibus assumens mortalitatem, factus in medio reconciliator, dejiciens murum peccatorum nostrorum ; unde illi canitur a populo suo : « Et » in Deo meo transgrediar murum³ : » reddens Deo quod peccata abalienaverant, redimens suo sanguine quod diabolus possidebat : mortuus est pro nobis, et resurrexit pro nobis. Portavit peccata nostra, non illis inhærens, sed ea sustinens : sicut Jacob portavit pelles hœdorum, ut pilosus patri benedicenti videretur⁴. Esau malus pilos

¹ Philip. ii, 6, 7. — ² Joan. i, 1. — ³ Psal. xviii, 30. — ⁴ Gen. xxvii, 16.

proprius habebat, Jacob autem bonus alienos portabat. Mortalibus quippe hominibus peccata inhærent. Non autem inhærebant illi qui dixerat: «Potestatem habeo potestatis animam meam, et potestatem habeo iterum sumendi eam¹.» Mors ergo in Domino nostro signum fuit alienorum peccatorum, non pœna priorum. In omnibus autem hominibus mortalitas pœna peccati est: trahitur enim ab origine peccati, unde omnes venimus; de illius hominis lapsu, non de hujus descensu. Aliud enim est cadere, aliud descendere. Cecidit unus nequiter, descendit alius misericorditer. «Sicut enim in Adam omnes moriuntur, sic in Christo omnes vivificabuntur².» Portans ergo aliena peccata: «Quæ non rapui, inquit, tunc exolvebam³:» id est, peccatum non habens, moriebar. «Ecce, inquit, veniet princeps hujus mundi, et in me nihil inveniet⁴.» Quid est, «Nihil in me inveniet?» Non in me inveniet meritum mortis. Meritum enim mortis peccatum est. Quare ergo morieris? Sequitur, et dicit: «Sed ut sciant omnes quia voluntatem Patris mei facio, surgite, eamus hinc⁵.» Et surgit pergens ad passionem. Quare? Quia voluntatem Patris sui faciebat, non quia principi peccatorum aliquid debebat, in quo peccatum nullum erat. Ergo Dominus noster Jesus Christus Divinitatem secum attulit, mortalitatem autem a nobis assumpsit. Hanc accepit in utero Virginis Mariæ, conjungens se ipsum Verbum Dei humanæ naturæ, tanquam sponsus sponsæ in thalamo virginali, ut ipse tanquam sponsus procederet de thalamo suo⁶.

XVII. Redi ergo ad id quod dicebam. Mortalitas de peccato venit in omnes homines: in Domino autem de misericordia erat, et tamen vera erat: quia talis caro

¹ Joan. x, 18. — ² 1 Cor. xv, 22. — ³ Psal. lxxviii, 5. — ⁴ Joan. xiv, 30. — ⁵ Ibid. 31. — ⁶ Psal. xviii, 6.

vera erat, et vere mortalis erat, similitudinem habens carnis peccati; non similitudinem carnis, sed similitudinem carnis peccati¹: vera enim caro, sed non peccati caro. Non enim mortalitatem illam, ut dixi, merito peccati acceperat, qui «Semetipsum exinanivit formam servi accipiens, et factus obediens usque ad mortem.» Quid ergo erat, et quid habebat? Divinitas erat, habens mortalitatem. Unde autem mortuus est, inde resurrexit. Ad eos jam respicite qui dicunt: Christus solus potuit resurgere, non autem tu. Sed responde et dic: Christus in eo quod ex nobis acceperat, resurrexit. Tolle formam servi, non esset in qua resurgeret; quia non esset in qua moreretur. Quid ergo mihi de laude Domini mei fidem vis destruere, quam in me ædificavit Dominus meus? Ex illo enim quod formam servi accepit, mortuus est. Secundum hoc autem resurrexit, secundum quod mortuus est. Nullo modo ergo servi resurrectionem desperaverim, cum in forma servi Dominus resurrexerit. Aut si potentia hominis tribuunt quod Christus resurrexit a mortuis; nam et hoc solent dicere, quia homo erat tam justus, ut posset etiam resurgere a mortuis: ut interim secundum ipsos loquar, et de Domini nostri Divinitate non dicam; ille tam justus, ut a mortuis etiam resurgere mereretur, nullo pacto nos fallere potuit, cum etiam nobis resurrectionem promisit.

XVIII. Omnia ergo quæ dicta sunt, fratres, ad id valent, ut sitis instructi, si qui dicunt non resurgere mortuos. Dicta sunt autem, si meministis, quantum Deus suggerere dignatus est necessaria, et de rerum natura quotidianisque exemplis dicta sunt testimonia, et de ipsa omnipotentia Dei cui nihil difficile est, qui si potuit facere quod non erat, multo magis potest reparare quod

¹ Rom. viii, 3.

erat, et de ipso Domino et Salvatore Jesu Christo, quem constat resurrexisse, neque ejus resurrectionem factam nisi in forma servi, quia neque mors fieri potuit, unde opus esset resurgere, nisi per formam servi. Unde quoniam servi sumus, id in forma nostra sperare debemus, quod ille in forma servi præmonstrare dignatus est. Ob-
ticescant ergo linguæ dicentium : « Manducemus et bi-
» bimus, cras enim morimur. » Prorsus et vos respon-
dete, et dicite : Jejunemus et oremus, cras enim moriemur.

XIX. Restat ut dicamus qualis erit in resurrectione vita justorum. Sed quia jam hodie moderatum tempus videtis absumptum, id quod reddidimus ruminare : hoc autem quod debemus, orate ut aliquando reddamus. Illud maxime tenete quare locuti sumus, præsertim propter dies festos istos, fratres mei, quos Pagani celebrant. Attendite vobis : transit hic mundus, recordamini Evangelium ubi prædicat Dominus sic futurum novissimum diem, quomodo in diebus Noë. Manducabant et bibe-
bant, emebant et vendebant, uxores ducebant, nube-
bant¹, donec intravit Noë in arcam, venit diluvium, et perdidit omnes. Habetis apertissime Dominum præmon-
nentem, et alio loco dicentem : « Non graventur corda
» vestra in crapula et ebrietate². Sint lumbi vestri ac-
» cincti, et lucernæ ardentes ; et similes estote pueris ex-
» pectantibus dominum suum, quando veniat a nup-
» tiis³. » Expectemus eum venturum, non nos torpentes
inveniat. Turpe est mulieri conjugatæ non desiderare
virum suum : quanto turpius Ecclesiæ non desiderare
Christum? Venit vir ad carnales amplexus, et magnis
votis castæ uxoris accipitur : venturus est sponsus Ec-
clesiæ ad tradendos æternos amplexus, ad faciendos nos
sibi sempiternos cohæredes, et nos ita vivimus, ut ejus

¹ Luc. xvii, 27. — ² Luc. xxi, 34. — Id. xii, 35.

SERMO CCCLXI, DE RESURRECTIONE MORTUORUM. 413
adventum non solum non desideremus, sed etiam timea-
mus. Quam verum est quod sic venturus est dies ille,
quomodo in diebus Noë? Quam multos sic inventurus
est, et eos qui Christiani appellantur? Ideo per tot an-
nos ædificatur arca, ut evigilent qui non credunt. Per
centum annos illa ædificata est¹, et non evigilaverunt ut
dicerent : Non sine causa homo Dei arcam ædificat,
nisi quia imminet exitium generi humano : et placarent
iram Dei, conversi ad mores qui placent Deo, quomodo
fecerunt Ninivæ. Fecerunt enim fructum pœnitentiæ,
et propitiaverunt iram Dei.

XX. Annuntiavit Jonas, non misericordiam, sed iram
futuram² : non enim dixit : Triduo, et Ninive evertetur,
si autem pœnitentiam in isto triduo egeritis, parcat vo-
bis Deus : non dixit hoc. Eversionem solam minatus est,
et prænuntiavit ; et tamen illi de Dei misericordia non
desperantes, converterunt se ad pœnitendum ; et peper-
cit Deus. Sed quid dicemus? quia Propheta mentitus
est? Si carnaliter intelligas, falsum videtur dixisse : si
spiritualiter intelligas, factum est quod dixit Propheta.
Eversa est enim Ninive. Attende quid erat Ninive, et
vide quia eversa est. Quid erat Ninive? Manducabant et
bibebant, emebant, vendebant, plantabant, ædificabant,
perjuriis vacabant, mendaciis, ebrietatibus, facinoribus,
corruptionibus : hæc erat Ninive. Attende modo Ninive :
plangunt, dolent, contristantur, in cilicio et cinere, in
jejuniis et orationibus. Ubi est illa Ninive? Nempe
eversa est, quia non in illis superioribus actibus consti-
tuta est.

XXI. Ergo, fratres, et modo ædificatur arca, et illi
centem anni tempora ista sunt : totus iste tractus tempo-
ris illo annorum numero significatus est. Si ergo digne

¹ Gen. vi et vii. — ² Jon. iii, 4.

perierunt; qui Noë ædificante arcam dissimulaverunt; quid digni sunt, qui Christo ædificante Ecclesiam a salute dissimulant? Tantum interest inter Noë et Christum, quantum inter servum et dominum; imo vero, quantum inter Deum et hominem. Nam servus et dominus possunt et duo homines dici. Et tamen quia homine ædificante arcam non crediderunt homines, datum est de illis cavendum exemplum posteris. Christus Deus propter nos homo ædificat Ecclesiam; illi arcæ fundamentum se ipsum posuit: quotidie ligna imputribilia, fideles homines renuntiantes huic sæculo, intrans in arcæ compaginem; et adhuc dicitur: « Manducemus et bibamus, cras enim morimur? » Vos ergo, ut dixi, fratres, contra illos dicite. Jejunemus et oremus, cras enim morimur. Illi enim dicunt, « Manducemus et bibamus, » cras enim morimur, » qui resurrectionem non sperant: nos autem qui jam resurrectionem et loquentibus Prophetis, et prædicante Christo et Apostolis credimus et annuntiamus, qui speramus nos post istam mortem victuros, non deficiamus, nec corda nostra oneremus crapula et ebrietatibus; sed solliciti expectantes, accincti lumbis et lucernis ardentibus, adventum Domini nostri, jejunemus et oremus, non ideo quia cras moriemur, sed ut securi moriamur. Quod restat ergo, fratres, in nomine Domini alio tempore a nobis exigit. Conversi ad Dominum, etc.

SERMO CCCLXII 4.

De Resurrectione mortuorum, II.

I. In memoria retinentes pollicitationem nostram, congruas etiam ex Evangelio et Apostolo fecimus recitari lectiones. Quicumque enim vestrum præterito Sermoni affuerunt, recordantur nobiscum propositam de resurrectione quæstionem in geminam disputationem a nobis distributam; ut primo dissereremus, propter eos qui dubitant, vel etiam qui neganti, utrum futura sit resurrectio mortuorum; postea vero, quantum possumus, secundum Scripturas quæreremus, qualis in resurrectione futura sit vita justorum. In prima ergo parte ubi tractavimus quod resurgant mortui, tandiu sumus immorati, sicut meminisse dignamini, ut secundæ quæstioni tractandæ tempus deficeret, atque ita eam in hunc diem differre cogemur. Hoc ergo a nobis debitum vestra poscit intentio, et nos reddendi tempus agnoscimus. Pariter ergo pia cordis intentione Dominum deprecemur, ut et nos opportune solvamus debitum, et vos salubriter recipiatis. Est enim hæc, quod fatendum est, major quæstio: sed omnibus quæstionibus difficilibus fortior est charitas, cui omnes servire debemus, ut Deus qui hoc præcepit, omnes nostras difficultates in facilitatem gaudiumque convertat.

II. Meministis esse a nobis illo die responsum quibusdam dicentibus, sicut Apostolus eos arguit: « Manducemus » et bibamus, cras enim morimur: » subjungens et dicens:

¹ Alias de Diversis 221.